

Alte Drucke

**CONCIONES || IN EVANGELIA || ET EPISTOLAS, QVAE IN ||
PRAECIPVIS ET ALIIS TOTIVS || anni festis diebus populo
in Ecclesia proponi || solent, è ...**

Prielee, Gilles vanden

Parisiis, 1566

IN FESTO BARTHOLOMAEI APOSTOLI EPISTOLA.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150282

IN FESTO

ribus ipso rediuiuo. Matt. 28. Discipulis, ascēdente ipso. A & 1. nec dubium quin arcam fœderis, domini tēplum, sacrarium Spiritus sancti, cum iubilo in domum deduxerint. Dauid 2. Reg. 6. Imò & filius festiuis illam amplexibus, vt matrem & talem matrem decuit, iuxta se in throno collocauit. 3. Reg. 2. Famulo suo. B. Stephano de ergastulo carnis egressuro conspicuum se præbuit, A & 7. Multò magis matri. Nam Iohan. 14. promisit, Iterum, veniam, & assumam vos ad meipsum: vt vbi ego sum, & vos sitis. Item Iohan. 12. Si quis mihi ministrat, me sequatur: & vbi ego sum, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus. Sed quo honore? Iohan. 17. ait Christus: pater, quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam dedisti mihi. Extendit ergo verus Noë manum suam extra arcam, & apprehendit columbam, quæ modò videt Deum facie ad faciem, gaudetque cum filio in æternū. Si igitur Maria soror Marthæ ob suum factum laudibus est digna, longè certè magis Maria mater domini ob sua præclara facinora laudem meretur æternam.

Videte: huc solum respexerunt illi patres veteres, qui Euangelium hodiernum ad præsentis matris virginis ferias ordinarunt.

IN FESTO BARTHOLOMAEI

APOSTOLI EPISTOLA.

Ephes. 1. *Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi, &c. Finis Epistolæ: Quæ superabundauit in nobis.*

Deo gratiarum actio-
nes agenda
propter quin-
que erga nos
beneficia.

Deus pater
Deus Chri-
sti dicitur
vt incarna-
ti: pater ve-
rò, vt coeter-

IN hac lectione ostēdit Apostolus nos deum debere laudare, & ei gratias agere propter quinque sua erga nos beneficia. Vnde Apostolus consideras dei erga nos dignationem, in vocem gratiarum actionis & laudis erumpit: dicens: *Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi.* Deus est Christi, vt incarnati: pater verò, vt coeterni & consubstantialis verbi, deo patre hoc ipsum per Psal. testante. Ipse, inquit, inuocauit me, Pater meus es tu: Deus meus, & susceptor salutis meæ.

Quo exemplo nos Apostolus informat vt idem faciamus, scilicet benedicamus ac laudemus Deum, & gratias illi agamus. Deū etenim benedicimus, quum illum (sicuti verē est) bonum dicimus: quum summē bonam esse Dei maiestatem, potentiam, iustitiam, sapientiam, clementiam, misericordiam, beatitudinem & æternitatem fideliter confitemur, totis animæ viribus cupiētes, vt hoc ipsum de Deo sentiant & dicant vniuersi. Gratias illi agimus, quum bona quę ab ipso recepimus, in ipsum fideliter referimus, & illa ei cuius sunt adscribimus, nec vllatenus inde nostram, sed suam gloriam quærimus, dicentes cum Psal. Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Porro Deum laudamus, quando mente sapimus & intelligimus Deum in omnibus operibus suis & multo magis in semetipso summē laudabilem esse, & suæ bonitatis dignitatem, laudem omnem in immensum superare. Sicut enim intellectu creato comprehendere Deum non potest, ita nec par est laudari. Hæc ergo tria creatori nostro Deo debemus, & ad ea illi fideliter persoluenda nos semper intenta mente & animo grato decet esse sollicitos, iuxta verba Psal. Benedicam dominū in omni tempore: semper laus eius in ore meo. Et iterum, Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

I Laudandus & benedicendus est Deus, quia benedixit nos in omni benedictione spiritali, non temporali aut carnali, quomodo Iob olim benedixit, & Iudæis, sicut scriptum est Genes. 27. Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti, vini, & olei: seruiant tibi populi, & adorent te tribus. & Deuter. 28. Dei mandata seruaturis dicitur: Benedictus eris in ciuitate, & benedictus in agro: Benedictus fructus ventris tui, & benedictus fructus terræ tuæ, fructusque iumentorum tuorum, greges armentorum tuorum, & caulæ ouium tuarum: benedicta horrea tua, & benedictæ reliquię tuæ. Omnes hæc benedictiones carnales erant: Nostra verò benedictio spiritalis est, & adeo munifica & liberalis, vt nihil ex ea desit, quandoquidem & immortalitate donamur, Dei filij, & Christo cohæredes effecti. Merito igitur in omni benedictione dixit. Qui enim

ni & cōsub-
stātiālis ver-
bi.

Deus quo-
modo à no-
bis benedici-
tur.

Deo quomo-
do gratias
agimus.

Deū quādo
laudamus.

Creatori no-
stro tria hæc
debemus, be-
nedictionē,
gratiarum
actionem et
laudem.

Ratio cur
laudandus
& benedi-
cendus Deus.
Iob. 1.

Prima est
benedictio,
quā nos be-
nedixit, non
temporalis, sed
spiritalis.
I. Benedi-
ctio.

Roma. 3.

(ait Apost. alio loco) proprio filio suo non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?

Et ne quis putet hanc benedictionem in terra refundendam, addit, *in caelestibus*. Nam Iudeorum benedictio duntaxat in terris erat, & ideo non spiritualis, sed corporalis tantum erat. Si audieritis me, inquit, bona terra comeditis, Isa. 1. In nostra verò benedictione caelestia & diuina omnia in præmium promittuntur, sicut testatur hæc voces, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum, Matth. 5. Item, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum, Matth. 3.

Et ne rursus existimet quis, nostris meritis hanc nobis benedictionem prouenire, subiunxit Apostolus, *in Christo*, hoc est, non vt quondam benedictio temporalis per Moſen Iudeis contigit, sed per Christum benedictio ista spiritualis nobis obuēnit, Tit. 3.

2. Benedicendus est Deus, quòd elegit nos *in ipſo ante mundi constitutionem*. Potior & dignior est electio, quàm benedictio. Nam multi excidunt à salute prius à Deo benedicti, non tamē perire possunt electi. Sicut ergo nos per Christum benedixit, ita & per eundem elegit, hoc est, per fidem in Iesum Christum, qua & benedictionem consequimur, & electione efficiamur digni. Quicunque igitur in Christum fidem non habent, maledictio subiacentes reprobantur. Et ne quis putet vel prauis à Deo merita nostra huius electionis causam esse, dicit quòd elegit nos ante mundi constitutionem, videlicet priusquam essemus. Ad hoc, inquit, elegit nos Deus, ne torpeamus, existimantes nil esse vltra virtuti studendum, vt vitam assequamur æternam, quum iam pro Dei arbitrio qui salui sient sint electi: sed vt sancti simus, & sine labe, & in ea sanctitate viuamus, quam baptismo ablutis largitus est dominus, idque in cōspectu eius, non autem in præsencia hominum more Pharisaico. Quia verò nos spontaneus elegit ex sola sua bonitate, adiecit, *in charitate*, scilicet nos elegit. Prior quippe dilexit nos, commendans charitatem suam in nobis, id iure reposcens, vt tantæ charitati suæ vicem rependentes, & ipsum mentibus sinceris amemus, & proximum diligamus propter

*Deus quare
nos elegit.*

*Spontaneus
nos elegit
Deus ex so-
la sua boni-
tate.*

1. Iohan. 4.

bus sinceris amemus, & proximum diligamus propter

ipsum, omnia nostra in charitate Dei & proximi facientes, ut per huiusmodi charitatem sanctificati, diuina electione simus non indigni. 1. Cor. 16.

3. Benedicere debemus Deum, *Qui prædestinauit nos in adoptione filiorum Dei per IESUM CHRISTUM in ipsum.* 3. *Adoptio.* Superius dictum est electionem maius aliquid esse quam sit benedictio: verum hinc dicit Apostolus quod adoptio electionem ipsam præcellit. Hoc enim diuina benignitatis summum est indicium, quod nos filiorum & nomine & gratia dignatus est. Videte, ait Iohannes, qualem summum est indicium quod nos filiorum & nomine & gratia dignatus est. Superius dictum est electionem maius aliquid esse quam sit benedictio: verum hinc dicit Apostolus quod adoptio electionem ipsam præcellit. Hoc enim diuina benignitatis summum est indicium, quod nos filiorum & nomine & gratia dignatus est. Pater enim prædestinauit, filius autem nos ad patrem duxit. Hoc itaque bonum tam grande non interuentu ferui cuiuspiam, sed per Dei filium nobis obuenit. Vt enim homo per adoptionis gratiam Dei filius efficeretur, filius Dei prius factus est filius hominis, ut participes factus nostræ humanitatis, nos suæ diuinitatis tribueret esse participes. Verbum enim caro factum, potestatem dedit omnibus qui per fidem se receperunt, filios Dei fieri. Ioh. 1. Non per carnalem aliquam generationem, sed per regenerationem spiritualem ex aqua & Spiritu sancto, de qua ait Iohan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Et quoniam vniuersa propter semetipsum operatus est dominus, ideo consequenter subdit: *Secundum propositum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ.* quasi dicat, propterea prædestinauit futurum ut nos in filios adoptaret, ut suæ in nos benignitati & beneuolentiæ satisfaceret, & ut gratiæ & munificentiæ ipsius gloria palam manifestaretur, & ut nos per hæc ipsius gloriæ & bonitatem agnoscentes, ipsum ampliori charitate complectamur. *Prædestinauit nos, inquit, secundum propositum voluntatis suæ.* Nam id nemo pereat vel maximè vult Deus, ut nemo pereat, sed magis ut cōuertatur & viuatur, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. Timoth. 2. Ipse tamen nolentes non cogit, sed volentes trahit: de quo tractu Dei filius ait Ioh. 6. Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum. *Qui autem trahit volentem, sed volentes trahit etiam humi iacentem, modò præbeat manum au-*

Benignitatis diuine summum est indicium quod nos filiorum & nomine & gratia dignatus est

Vniuersa propter semetipsum operatus est dominus, ideo consequenter subdit: Secundum propositum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ.

Deus maxime vult ut nemo pereat, sed magis ut cōuertatur & viuatur, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. Timoth. 2. Ipse tamen nolentes non cogit, sed volentes trahit: de quo tractu Dei filius ait Ioh. 6. Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum. Qui autem trahit volentem, sed volentes trahit etiam humi iacentem, modò præbeat manum au-

xiliatori. Dum enim id cupimus & precamur, vt operi manuum suarum (id est nobis ipsis) porrigat dexteram, tunc inopes manus nostras ad ipsum auxilij petendi gratia extēdimus. Quod si non fecerimus, et si ipse nostram velit salutem, quia tamen nos non volumus, ad salutem nobis nihil proficiunt ea quæ alioqui efficacia sunt: non quodd infirma sit eius voluntas, sed quia saluare non vult inuitum. Hoc patet in Paulo Act. 9. & Elyma. Act. 13.

4 Gratificatio.

4 Deum laudare & benedicere debemus, quodd in gratia sua (non in nostris meritis) *Gratificauit nos in dilecto filio suo.* hoc est, acceptos nos coram se fecit & gratiosos, per dilectum filium suum. Quemadmodum si quis senem quempiam squallentem, scabie multa affectum, tabidum & informem, quem curādum accepit, confestim decorum & incolumem cunctisque gratum reddat: sic Deus omni nos deformitate squallētes, per filium suum iucundos reddidit & hilares, formāque prestantes, vt hunc ralem decorem nostrum ipse concupiscat, dicente propheta: Et concupiscet rex decorem tuum, illum vtique qui intus est, quia omnis gloria filiae regis ab intus.

5 Redemptio.

5 Gratiā agentes Deum benedicere debemus, quia in filio Dei habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum, secundum diuitias gratiæ eius, quæ superabundauit in nobis. In dilecto, inquit, Dei patris filio habemus redemptionem illā quam misit dominus populo suo. Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, & poneret in eo iniquitates omnium nostrum, & propter scelus populi percuteret eum, & esset disciplina pacis nostræ super eum, qui peccatum nō fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. O donum omni maius æstimatione, quod nemo potest mereri, & quod solus potest dare Deus. In quo, inquit, habemus redemptionem per sanguinem eius, &c.

Per sanguinem Christi redemptionē accepimus. Isa. 52.

Quos antē proscripserat, nunc per sanguinem suum redemit, venditos scilicet per peccatum: quibus per Isaiam prophetā dicitur: *Gratis venundati estis, & sine argento redimemini.* Verū ne putaremus tantæ gratiæ donum quasi nostris meritis redditum, & non potius esse diuinæ munificentiæ gratuitum donum, omne meritum in immensum excedens, adiecit: *Secundum diuitias gratiæ eius, quæ superabundauit in nobis.* Quū igitur tanto

nos ille emerit pretio, non debemus nos rursus peccati
seruitio mancipare. Empti, inquit, estis pretio magno,
glorificate & portate Deum in corpore vestro, sicut &
ille peccata nostra pertulit in corpore suo super lignū. *1. Pet. 2.*

EPILOGVS.

1 *Ad gratiarum actionem pro Dei benedictione, electione, adoptione, gratificatione, & redemptione, suo exemplo nos prouocat Apostolus, ne propter ingratiudinem accipiendis in futurum Dei beneficiis indigni reddamur, quæ alioqui exsiccat fontem pietatis, fluente gratia, & rorem misericordiae Dei. Ad locum, inquit Sapiens, unde exeunt flumina, reuertuntur, ut iterum fluant, Eccles. 5.*

2 Christo mediatore saluandis omnia diuina munificentiae beneficia obueniunt. Ipse siquidem factus est nobis sapientia, & iustitia & sanctificatio & redemptio: ut quemadmodum scriptum est, *Qui gloriatur, in domino gloriatur. 1. ad Corinth. 1. & Ierem. 9.*

3 *Thesaurum gratiarum & misericordiae suae super nos Deus aperuit, ut nostram exinde inopiam non modo leuaret, sed etiam ditaret. Gratia enim eius superabundauit in nobis.*

IN FESTO EIVSDEM APOSTOLI

EVANGELIUM.

In illo temp. Facta est contentio inter discipulos, quis eorum videretur esse maior, &c. Finis Euangelij: Et sedeat super thronos, iudicantes duodecim tribus Israël.

Luce. 22.

Matth. 20.

Marc. 10.

Luc. 23.

IN hoc Euangelio tria videmus, scilicet primo contentionem Apostolorum intemperatam, quānam inter ipsos primas in regno Christi tenere debeat. Quoniam enim dominus in cœna meminerat de regno Dei, incidit rursus inter discipulos adhuc infirmos, & carnem ex parte sapientes contentio, quis à morte domini primatum haberet in regno Dei. Matthæus ait: Audientes decem indignati sunt, &c. Vixdum Christus duorum fratrum morbo medicatus fuerat, & ecce aliud malum oritur. Decem enim illi eodem morbo se laborare prodiderunt, nempe ambitione. Hæc enim illos ad petendum primatum, hos autem ad indignationem cōcitauit. Indignabatur enim contra duos, quod parum agnoscetes mediocritatem

Matth. 20.

*Ambitio
duos fratres
ad petendum
primatum,
& reliquos*

Acem A.
postolos ad
indignatio-

4 Reg. 14. non concita

Contemptus qd

gloria, et

pop in

Soma tria

Ambitio

caussa fuit

quod Roma

ni totum or-

ben macula

runt sangui

ne humano.

Imperfectio

discipuloru

no parv no-

bis profuit.

Iohan. 20.

Historia

hac duplice

habet audi-

tores.

Euangelio

nemo abuta

tur in dete-

riorem par-

tem.

Disceptatio

discipuloru

de primatu

orta est ex

ignorantia.

Luc. 24.

suam, primum locum ausi fuissent postulare, qui potius aliis debebatur. Hi enim sunt affectus eorum qui in aulis principum viuunt. sibi quisque placet, sibi quisque pollicetur honores, & vnus alteri inuidet. Habes autem hic ex quo fonte bella & dissidia oriatur, nempe, ex ambitione. Inter superbos enim semper sunt iurgia, Proverb. 13. Hæc fuit causa quod Romani totum orbem macularunt sanguine humano, nec alia causa nunc bella excitat, quam ambitio principum, quibus leuius videtur plurimum Christiani sanguinis fundere, quam leuem aliquam iacturam externorum facere.

Sed interim nemo miretur sic affectos fuisse discipulos, Nondum enim Spiritum sanctum acceperant. Longè aliter postea affecti sunt. Non parum autem nobis profuit eorum imperfectio. Hinc enim plerumque Christus sumpsit occasionem docendi ea, quæ pietatis sunt: sicut incredulitas Thomæ, nostræ fidei facta est confirmatio. Quod autem Christo hic contigit, hoc sibi quisque prælatus polliceatur, sciat se inter infirmos esse, nec vnquam oriri tempus esse.

Habet hæc historia duplices auditores. Quidam suam imbecillitatem inde agnoscunt, & vitam emendant, atque gratiam oblatam cum fide in humilitate suscipiunt. Quidam verò causas & occasiones peccandi inde sumunt: ut malitiam suam, sanctorum casibus & lapsibus excusent. Admonitum se igitur quilibet sciat, ne Euangelio in deteriore abutatur partem: neque sub pretextu eius, cordis sui exerceat malitiam, sed discamus potius ex hac & aliis historiis nostram humanam imbecillitatem (sensus enim & humani cordis cogitatio ad malum prona sunt, Gen. 8.) & Christi erga lapsos ineffabilem bonitatem.

Disceptatio oritur inter discipulos de primatu in regno Christi ex ignorantia. putabatur enim illud fore mundanum. Vbi monemur, non statim ex vna concione putare nos omnem capere diuinarum rerum intellectum, sed sæpe esse domini verbum audiendum. Cum enim hi discipuli errent, qui tot Christi conciones audierant: quid de contemptoribus verbi fiet? Monemur quoque fidem non esse cuiuslibet, sed singulare donum Dei. Non tantum igitur audiendum est verbum: sed orandus est etiam

Deus, vt suo Spiritu sancto agente in nobis sit efficax.

Pecant autem discipuli dupliciter, scilicet ambitione & contentione. Non considerant quod Christus dixerat, discipuli dum Seruus non est maior domino. Et illud, Filius hominis tradetur. Item, Mitto vos sicut oves in medio luporum, Matth. 10. Videmus igitur liberum arbitrium in rebus diuinis sine Dei gratia nihil omnino valere. Dicitur enim Rom. 8. Qui spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei. Ibidem pramittitur, Sapientia carnis inimica est Deo.

Hæc igitur de discipulorum imbecillitate scripta sunt in nostrum vsum: Primo, vt nobis ab inani caueamus præsumptione. Secundo, ne ægrè feramus nos corripi verbo diuino, cum hodierno adhuc die Euangelium Apostolorum arguat imbecillitates. Tertiò, omnes contentiones huius mundi esse de rebus nullius momenti. Quartò, in primis verbi ministros omnem debere operam dare, ne inter eos de primatu oriantur contentiones.

Secundò videmus in hoc Euangelio patientiam Christi erga discipulos, qui debuerant considerare tempus ab omni contentione alienissimum. tum enim dies instabat dominicæ passionis: & conciones præceptoris sui, de regno spirituali inchoando erant, non de mundana exercenda potentia. Non tamen eos dominus reiecit: sed (vt

Matthæus dicit) vocauit eos ad se, tanquam ad salutis medicum, à quo mitigarentur: tanquam ad pacis vinculum, quo vnirentur tanquã ad virtutis magistrum, à quo instruerentur: vt ab errore reuocaret, vt ad pacem reformaret, vt regulam debitæ prælationis proponeret, vt nõ esset denarius sine binario charitatis. Ideoque familiariter increpat, & amicissimè erudit, & dicit: Scitu quia principes gentium dominantur, &c. Nolite, inquit, quippiam imaginari in regno caelorum, quale videtis in regnis mundanis. Longè aliud regni genus est, quod beneficiis constat, non vi: spiritualibus prædijs obtinetur ac defenditur, non violentia: persuasione dilatatur, non necessitate. Fuerunt qui ex his verbis occasionem arriperet erroris, dicentes Christianos tanquã liberos per Christum, nulli hominum subiici debere, quemadmodũ & quidam Iudæorum tributum non pendendum Cæsari censuere, Matth. 22. Sed hunc dominus errorem corrigit, dicens, nea et falsa.

*Communi-
tus nulla fi-
ne rectore
stare potest.*

cap.eodem. Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Nulla enim communitas sine rectore stare potest, Prouerb. 11. Vbi non est gubernator, populus corrueat. Vnde Iudic. 17. In illis diebus non erat rex in Israël, sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

*Discrimē fa-
cit Christus
inter suū re-
gnum & re-
gna munda-
na.*

Facit itaque discrimen inter suum regnum, & regna mundana. Nam in regno Christi, eos qui præsumt, aliis inferuire oportet. In regnis verò mundanis primates potenter regnant, & ab omnibus eis est inferuendum: quemadmodum Genes. 10. de Nemroth legitur quod cœpit esse potens in terra, & erat robustus venator coram domino, Sopho. 3. Principes eius in medio eius quasi leones rugientes. Siquidem principes huius mundi dominatum exercent in eos, in quos habent magistratum. non enim persuadent, vt ament honesta, sed metu suppliciorum deterrent à maleficiis, Rom. 13. & honorem exigunt à suis, etiam si non promereantur: imò, quò propius accedunt ad tyrannidem, hoc plus honoris exigunt à suis, & interim magnificis titulis honorantur. Vocantur principes, patres patriæ, seruatores, consules, quòd potestate sua premant inferiores. Tale est regnum gentium. Prouerb. 28. Leo rugiens, & vrsus esuriens, princeps impius super populum pauperem. veruntamen non semper impunè. Eccl. 8. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Isaia 10. Væ qui condunt leges iniquas, &c. Talem quoque comminationem olim dominus dedit Ioachim filio Iosia regis Iuda, Ierem. 22.

*Principes
mūdani quò
propius acce-
dunt ad ty-
rannidem,
hoc plus ho-
noris exigūt
à suis, et ma-
gnificis titu-
lis gaudent
honorari.*

Chryso. Principes mundi idèd fiunt, vt dominantur minoribus suis: principes Ecclesiæ, vt seruiant minoribus suis: vt proprias utilitates negligant, & illorum procurent, nec mori timeat pro salute ipsorum. Non ergo extollat præidentem dignitas, ne ab humilitatis beatitudine corruat: illud autem nouerit, quòd humilitas vera ministerium plurium est. Sicut enim qui pluribus ministrat vulneratis, abstergeis cuiuslibet vulneris saniem, non sumit ex ministerio illo causam elationis: sic multò minus cui commissæ sunt curæ fraternalium languorum, vt omnium minister, redditurus pro omnibus rationem, humilis esse debet atque sollicitus. Eccl. 32. Re-
ctorem

*Principes
mundi idèd
fiunt, vt domi-
nentur mi-
noribus. pri-
ncipes Eccle-
siæ, vt serui-
ant minori-
bus suis.
Simile pul-
chrum.*

ctorem te posuerunt: noli extolli. esto in illis quasi vnus ex ipsis, &c. Quò ergo quisque maior est, hoc minus sibi vindicare debet violentiæ, potestatis, & gloriæ. Nec enim huc spectabit, vt suis dotib⁹ quas accepit à Deo, premar inferiores, sed prosit ac subleuet: nec sibi vindicabit honorem, sed Deo totū transcribet: nō quòd non sit in hoc regno futurus ordo, sed quòd is qui delectus est ad primatum, vt aliis dux sit ad pietatē, adeò seruiat omnium cōmodis, vt videatur minister potius esse, quā princeps. Fauorem non ambiet, sed promerebitur animus ad benefaciendum omnibus promptissimus: autoritatem tuebitur vitæ integritas, non supercilium aut fastus. Nunc ad verba exhortationis, suimet exemplum adiungit humilitatis, dicens: *Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Nam in cœna pedes lauit, corpus & sanguinem in cibum & potum ministrauit, necnon optima fercula gratiæ in præsentī, & gloriæ in futuro administrat. Plal. Gratiam & gloriam dabit dominus.

Sed hoc loco quæritur, num Christus reiiciat magistratus politici ordinem? Respondetur: Non, sed magis illū confirmat, non tamen à suis Apostolis & concionatoribus illū vult administrari. Nam Rom. 13. non est potestas nisi à Deo. Et Prouerb. 8. Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant, & potentes decernunt iustitiam. Quæritur item, num Christianus possit bona conscientia administrare magistratum? Respondetur, Ita, & multò rectius quā alij homines. Propterea dicitur hoc loco principes vocari beneficos, quo vocabulo illos sui admonet officij. Et Ro. 13. dicitur omnē potestatem esse à Deo. Item 1. Petr. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ, &c.

At his postremis temporibus, huius mundi princeps (Deo propter peccata cōiunente) omnia confundit. Videmus enim Ecclesiastici status homines neglecto suo officio mundana exercere negotia, bella gerere, prouincias vicinas deuastare, arces & oppidula occupare, cōtra dictum Pauli, Nemo militans Deo, implicet se negotiis secularibus. 2. Tim. 2. Contrā magistratui politico præfecti, neglecta iustitia & iudicio, reformationes Ecclesiarum pro temporis conditione, contra sacram scripturam

Quò quisque maior est, hoc minus sibi vindicare debet violentiæ, potestatis, & gloriæ.

Exemplum humilitatis sese præbuit Christi⁹ suis discipulis.

Magistratus politici ordinem nō reiicit Christus, sed confirmat.

Conscientia bona Christianus potest administrare magistratum.

Ecclesiastici prælati, & magistratus politici sua iura sibi impuunt.

Omnium ordinum in hoc mundo mera est confusio.

Promissio Christi consolatoria aduersus futuras calamitates.

Modo eodem predicat Apostolos suscepturos regnum, quo & ipse illud esset suscepturus, per multas, scilicet, tribulationes, & afflictiones.

Regnum Christi non initium, sed perseverantia exquiritur.

& Apostolicam doctrinam instituunt: contradicentes damnant, eiiciunt, occidunt, &c. venationibus, crapulæ, & voluptatibus inuigilant: ac ita in hoc mundo omnium ordinum est mera confusio.

Tertiò, videmus hanc promissionem, qua Christus suos aduersus futuras & iam illis imminentes calamitates consolatur, cum dicit: *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis, perseveranter: quia nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retrò, aptus est regno Dei, Luc. 9.*

Et ego dispono vobis, sicut disposui mihi pater meus regnum: ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo; & sedetis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. Quasi dicat, Bono tantummodo estote animo discipuli charissimi. Hactenus enim mecum multa estis perpessi aduersa: quare & regnum vobis adornabo, non temporale, sed æternum, faciam vos principes non huius mundi, sed cæli: sed eo modo illud suscipietis regnum, quo me id suscipere videtis, per multas scilicet, tribulationes & afflictiones. Sed còuerteretur mæror vester in gaudiū, & gaudiū vestrū nemo tollet à vobis. Hoc ita futurū testatur Christus in oratione sua, Iohan. 17. Pater, quos dedisti mihi, volo ut vbi sum ego, & illi sint mecum, ut videant claritatem meam, &c. Et Iacob. 1. Beatus vir qui suffert tentationē: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronā vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Item Paulus 2. Cor. 1. Sicut socij passionum estis, ita & consolationis eritis. Quis huius regni gloriā exprimere, quæ mēs excogitare possit? Verè id quod in præsentī est momētaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate eternū gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplātibz nobis quæ videtur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. 2. Corinth. 4.

Patenter igitur feramus afflictiones propter Christi nominis confessionem: & perseveremus in vera fide usque ad vltimum nostræ vitæ terminum. Qui enim perseverauerit usque ad finem, saluus erit, Matth. 10. Non enim initium, sed perseverantia Christi regnum exquiritur. Nam Iudæ bonum initium, sed malus exitus fuit: contra, Paulus malè cœpit, bene finiuit. Sic & quidam discipuli retrò abierunt, dicentes: Durus est hic sermo, &c. &

iam non cum domino ambulabant. Petrus verò ait: Domine, quò ibimus? verba vitæ æternæ habes, Iohan. 6.

EPILOGVS.

1 Contentionem, carnis virtutū, corrigit magister celestis, & Deus pacis, quod semper ferè nascitur ex ambitione. Maxime hæc pestis permultos in Ecclesia concitat tumultus, inò multos turbat pacem habentes, & pacem amantes.

2 Dominatio tyrànica longè absit quàm à magistratu pphano Christianorū, tū Ecclesiastico. Decet enim vt rectorē subditis disciplina patrem, & pietas matrem, & humilitas seruū exhibeat, ne aut strictio rigida, aut pietas sit remissa, sed vtroque seruetur discretio.

3 Vera via ad veram gloriam ostenditur: quæ est humilitas, glorie mundana fuga, & tribulationum tolerantia. Nam si commortui sumus, & conuiuimus. si iustitiamus, & conreguabimus. 2. Timoth. 2. Atqui nos speramus aliam & compendariam viam esse, si quis se omnibus preferat, nemini inferuiat. Tales fuere aliquando filij Zebedai, Matth. 20.

IN FERIIS DECOLLATIONIS

S. IOHANNIS BAPTISTAE,

EPISTOLA.

Expectatio iustorū letitia, spes autem impiorū peribit, &c. Finis Epist. exaltabitur ciuitas. Prou. 10.

 Vum natura nostra deprauatio sit, quàm vt scire possimus, quid fugiendum, quid item amplectendum, vtrumque ex hac pulchra antithesi deprehendere licet, in qua Sapiens contraponit pios & impios, vtrorūque vitam, & vtrorūque exitū: vnde tria potissimū occurrūt considerāda.

*Antithesis
pulchra ad
discernendū
inter pios et
impios.*

Principiò (vt omnia dilucidiora fiant) scitu necessarium est, quānam re ipsa sint pij, simplices, & recti: quique contrā, sint impij, duplices & prauī. Illi igitur sunt verè pij, simplices & recti, siue iusti, qui de ppria iustitia, propriis meritis, propriis operibus desperantes, ex toto corde credūt, consent, & agnoscunt dominum solum suum esse Seruatorem, suam iustitiam, suorum operū auctorem, suum auxilium, suam spem, consolationem, fortitudinem, &c. Quam definitionem dominus ipse cōfirmat, Ierem. 9. Non gloriatur (inquiens) sapiens in sapientia

*Pij qui verè
sint, simplices
& recti.*